

האם יזרוק או לא יזרוק 'צחק רבין את הלוקס הכינרת ?

הוא יודע גם שאין ישראל יכולה להסתכן אף לרגע בעימות חמור עם ארצות-הברית. מבחינה צבאית, כלכלית ומדינית, התלות הישראלית באמריקה היא מוחלטת. אפילו תוויה חלקית של ארצות-הברית מעמדתה הקודמת, פירוש התמוטטות כלכלית של ישראל, סיכון צבאי שאין חמור ממנו, וחשיפת ישראל למיתקפה מדינית מכל הדי-עבריים.

אם היה ספק לגבי רצינות האיום האמריקאי, הרי בא שימחה דיניץ ופזר אותו. כשידווח בעלי-פה על פגישתו המפילה עם הנשיא ג'ראלד פורד, שבה הוצג לו אולטימטום חד-משמעי, היה הרושם קשה עוד יותר מכפי שהיה קודם לכן.

כל זה היה ברור מראש. אם לא התכוונה ממשלת ישראל לקבל פחות או יותר את התנאים האמריקאיים והמצריים, אסור היה לה בשום פנים ואופן להסתכן, מי לכתחילה, במהלך זה של שלב-אחר-שלב. לכן, כל מי שהאמין בשפיותו ובשינוי הישר של רבין, נשאר מאמין כי בסופו של דבר יקבל את ההצעה האמריקאית.

„העולם כולו נגדנו“

אם כן, הרי כאילו התעקש רבין להקשות על עצמו ולהסוך את הסכמתו. בעיני הציבור, לכניעה מבישה וחטרת-אופי „לתכתוב“.

אחרי שכבר החל משמיע דברים מתונים יותר, נכח רבין במעמד חגיגי, אפוף רוח-השוואה, של הענקת „אות השיחרור“ מטעם ניצולי בגר-בלון לעסקן יהודי-אמריקאי משומש.

גיבורת המעמד היתה גולדה מאיר, והיא הוכיחה הישימהר שלא שכחה דבר וזא לזמרה דבר, מאז גרמה לאסון הלאומי הגדול ביותר בדור זה.

גולדה תבעה קשיחות ודחיית ההצעה האמריקאית. בורבמקום התקשח גם רבין, השמיע שוב הכרזה קיצונית. הפיתוי היה גדול. היה ברור לרבין כי מבחינתו הי אישית, אמירת „לא“ לאמריקאים תקפיץ את פוסוליותו לשחקים, תהפוך אותו מנהיג לאומי, תרכיב אותו על גל עצום של היסטוריה לאומית ברוח „העולם כולו נגדנו, אבל לנו לא איכפת“.

בהיעדר מנהיגות ברורה, נשאר „הרוב הדומם“ של המדינה, שהוא מתון בעיקרו, אידיש ופאסיבי, הרחוב הופקר לקבוצות ולפלגים של המחנה הלאומני. מחנה-השלום נשאר מפורר וחטרת-אופי, וקולו לא נשמע השבוע כלל. אמצעי-התקשורת העלימו את רוב דבריו.

משה דיין ישב וחישב כי מבין שיבעת אנשי רפי בסיעת המערך בכנסת, יציביו רק שניים (שימנעו פרס ויצחק נבון) עם הממשלה, אם תסכים זו להסדר. רבין לא יכול היה עוד לסמוך על הצבעת סיעת יעד, ובוודאי לא על סיעת רפ"ח. לפחות חלק מסיעת המפד"ל והחזית התורתית היה אבוד גם הוא בהצבעה כזאת.

אימננס נשאר לרבין רוב, במיקרה זה — אכזר רוב זעום ומשפיל.

עוד יותר פחד רבין מבחירות חדשות. האיש שהבטיח בשעתו ליגאל אלון „בשביל יריחו לא נלך לבחירות“, ובכך הכשיל ניסיון אמריקאי למנוע את ההכרזה באש"ף על-ידי מסירת אחיזה כלשהי למלך חוסיין בגדה, חשש גם הפעם מהתפרקות הקואליציה. הבסיס המיפלגני שלו נשאר מעורער, ולא היה לו כל חשק להעמידו במבחן של הליכה לבחירות והרכבת רשימת-מועמדים.

נסיגה בסיני אינה מחייבת, אוטומטית, הליכה לבחירות — אך היא עלולה לגרום משבר שתוצאותיו מי ישרום.

כאילו כדי להבטיח זאת, גייס מישור את צה"ל נגד ההסדר. קצינים בכירים הועמדו מול סוללות של כתבים וצלמים, מקומיים וזרים, כדי להסביר להם שיש למעברים חשיבות צבאית חיונית. הם בוודאי לא עשו זאת ביומנות עצמם.

אם כאה ההוראה מרבין, הרי הוא מנהל מידחמה נגד עצמו. אם כאה ההוראה משרה בייטחון, אשם שימנעו פרס בגיוס צה"ל נגד ראש-הממשלה.

טוטו רבין

בכל הוויכוח נשכח כליל מהי המטרה העיקרית — ולפתות המוצהרת — של הסדר-הביניים.

היה דרוש ראיון עם ג'ורג' קראפט, פרשן אמריקאי בכיר, בטלוויזיה הישראלית, כדי להחזיר את הפרספקטיבה למי שהיה מעוניין בה.

הזכיר קראפט: כל הרעיון של הסדר-הביניים הוא ליצור מציאות חדשה בין ישראל ומצרים, לפתח דינאמיות לקראת השלום, להביא להסדרים גם בשאר הגבולות, ולהכשיר את האווירה להסדר כולל.

בפרספקטיבה כזו, יש ערך קטן מאד למיתלה ולגידוי, אך במציאות של ישראל ביולי 1975, איש לא חשב על כך. **כסות השבוע נשארה השאלה: האם אין אף פי לרבין — כך או כך?**

רבין עצמו לא זרק את הלוקס, אבל גם לא סירב לזרוק אותו. הוא מצא פיתרון ישראלי קלאסי: להרוויח עוד כמה נמים.

ההחלטה נדחתה כדי לקבל „הבהרות נוספות“, וגם לכבוד נסיעתו של רבין לגרמניה, שבמהלכה ייפגשו-אוי לא-ייפגשו עם הנרי קיסינג'ר.

הלוקס נשאר, בינתיים, בתוך הסירה. הי טוטו נמשך.

עניין שני

אופי

לא ברור מה הביא את מנהיגת יעד להתפרצות בלתי-מדינית זו.

אריק שרון נטש שוב עמדה קיצונית, טען שאין להחזיר את המעברים — בניגוד גמור לדברי יריבו ו-עמיתו, עזר ויצמן. נראה כי אריק שכח שהוא-עצמו הסביר, בעבר, כי אין חשיבות רבה למעברים. מאחר שהצבא המצרי יכול לתקוף בשטח הפתוח, מצפון לגבעות.

פרות צבאיות קדושות

רבין עצמו נאלץ לבחור בין ההיגיון והפופולריות. עמד לפניו, בוודאי, פיתוי עצום לבחור בדרך השנייה — אך אין ספק שהוא ידע כי דווקא במיקרה זה הוא „מהמר על עתידה של המדינה“.

ההיגיון הצבאי לגבי המעברים היה ברור בתכלית. הוא הוגדר השבוע, בשיחה פרטית, על-ידי אחד מאנשי-הביטחון המיקצועיים המנוסים ביותר במדינה, האיש אשר, בפשטות:

„רבין מוכן להחזיר כ-85% מסיני במסגרת חוזה-שלום. על כך הצהיר. הוא רוצה להחזיר רק בפיתחת רפית, במובלע-אילת ובדרך לשארם-אל-שייך. „אין ספק שרבין משוכנע שאפשר להגן על גבול כזה — אחרת לא היה מסכים לו.“

אם אפשר להגן על המדינה בצורה יעילה מקו זה — מה פיתאום יש חשיבות גורדית המעבר המיתלה והגידוי, שהם רחוקים ממנו?

„מבחינה הגנתית, אין הבדל בין מצב של שלום ומצב של עימות. בכל מיקרה, מוכרחים להיות מוכנים להילחם ולהגן על המדינה בצורה יעילה.“

ניתוח קצר ופשוט זה, הפריך את כל הטרי עין שהפך את המעברים פרות צבאיות קדושות. אין שום של ספק שהדבר ברור באותה מידה גם ליצחק רבין עצמו.

פעם יצא מרדוך עם עוד כמה חבר'ה לשוט על על הכינרת. כדי שיהיה רומנטי, לקח איתו מרדוך את הלוקס של הדייגים. ככה שטו על הכינרת, עד שי התחיל להיות משעמם. אמרו החבר'ה למרדוך: „זרוק את הלוקס לים, נראה אם יש לך אופי.“ אמר להם מרדוך: „מה זה שייך לאופי? אם אני רוצה, אני זורק אותו לים.“

החבר'ה: זרוק אותו, נראה אותך. מרדוך: חבל על הלוקס.

החבר'ה: אין לך אופי. מרדוך: לי אין אופי!

החבר'ה: אין לך. מרדוך: זה שום דבר. אם אני רוצה, אני זורק אותו לים.

החבר'ה: מה אתה מדבר הרבה? נראה אותך. מרדוך: דבר גדול! (מסתכל על החבר'ה בנוז, וזר רק את הלוקס בכוח לתוך הים). נו, מה אתם אומרים עכשיו?

ענו לו החבר'ה: אין לך אופי. כל אחד יכול להש-פיע עליך.

סיפור קלאסי זה מילקוט הכזבים נולד בפלמ"ח. בשעה שאחד ממפקדיו הצעירים והמבטיחים היה יצחק רבין.

השבוע מצא רבין את עצמו במצבו של מרדוך.

אם יסכים להצעה האמריקאית להסדר-ביניים בסיני, יגידו הכל: אין לו אופי.

אם ידחה אותה ויגרום משבר מדיני חסרת-קדים בי תולדות המדינה, יגידו: אין לו אופי. הוא נכנע לדעת-הקהל.

מטרתו של כל מצביא טוב היא להכניס את יריבו למצב שבו יצטרך לבחור בין שתי רעות. זה נקרא, בסלאג של המיקצוע הצבאי: „להושיב אותו על קרניה של דילמה.“

איכשהו הצליח יצחק רבין לעולל זאת לעצמו. הוא יושב על שתי קרני הדילמה. השבוע עסקה המדינה כולה במישחק של ניחושים: על איזו משתי הקרניים הוא יישאר תקוע, בסופו של דבר?

לאיש לא היתה תשובה בטוחה. היה זה אופייני למצב השילטון בישראל בשעה זו, שאין אדם מסוגל לנחש מה תהיה ההחלטה, מאחר שהיא תהיה פרי חישוביו ושיקוליו של אדם אחד. ואין איש בטוח שהוא מבין את הגיונו של האיש.

לכן הגיע מישחק-הניחושים אה הדרגים הי עדיונים של המדינה. לא רק כל עובדי-כספי כי בתיקפה השתתף בטוטו, אלא גם חבריה-הממי שרה ואנשי-הצמרת.

קאריקטורה של ויכוח

במשך השבוע התנהלה בארץ מעין קאריקטורה של „ויכוח לאומי“. היא הוכיחה שוב שהוויכוח הידרדר עד לתחתית. כי לא היה כימעט איש בכיר שהתייחס ברצינות לבעייה הגורלית העומדת על סדר-היום. את כל ההתבטאויות הציבוריות ניתן היה לפענח על פי הצופן של אינטרסים אישיים, אנטיפאטיות וקנאויות.

משלה ריין האמין, כנראה, שרבין עומד „להיכנע“. עליכן יצא בהתקפה חריפה על ההסדר. הוא אמר — בצדק — כי אין ערך להתחייבות מצרית לא-לוחמה.

כל עוד קיימת סכנה של עימות עם סוריה, אם סוריה תילחם, יגירר מצריים למאבק. אלם דיין לא הציע להסתדר עם סוריה. הוא רצה רק לחסום את הדרך של רבין — אולי כדי להוכיח לאמריקאים שרק הוא, דיין, מסוגל להביא להסדר הרצוי להם.

עזר וייצמן, שהוא סופר-ניץ בכל ימות השנה, הלך בדרך הפוכה. הוא היה בטוח כי רבין ואריק שרון, שני יריביו, הולכים להגיד „לא“! לאמריקאים, ולזכות בפופולריות.

וייצמן יצא במאמר סנסציוני, בו הוכיח כי אין ערך צבאי רב למיתלה ולגידוי, ועל כן כדאי להחזירם, תמורת רווח של זמן. למעשה היתה התניה של עזר: סילוקו של רבין חסוב יותר מן המעברים. כדאי להרוויח את הזמן הדרוש, כדי לסלק את השילטון הקיים — אפילו במחיר נסיגה בסיני.

היתה זו סטירת-לחי לא רק לרבין, אלא גם למנחם בגין, התובע מרבין להחזיק במעברים בכל מחיר, ושהבטיח לו את תמיכתו הבלתי-מסויגת אם יעשה כן.

אבא אבן, הבוידק האחראית את האפשרות לי הקים קואליציה עם דיין כדי להפיל את רבין, אמר את ההיפך מדיין, אך הגיע לאותה מסקנה עצמה. הוא האשים את רבין בגרימה אסון ליחסי ישראל-אמריקה.

מושה קולד, שהוא יונה-מדופלמת, תקף את רבין בישיבת הממשלה, ודאג לפירסום הדבר, מפני שרבין הצהיר כביכול כי הוא מוכן לוותר על שארם-אל-שייך בתום עשר שנים. אחרי חיתמת השלום, קול מצא הזדמנות להוכיח שהוא פטריוט לוחם, ורבין נאלץ לסגת — למרות שהוא יודע, כמו כל בר-דעת, שאין כל ערך לשארם-אל-שייך. מאז השתלטו הערבים על מעבר באבי-אל-מאנדב ויכולים לסתום שם את הדרך לאילת.

שולמית אלזני מצאה את השעה כשרה כדי להצהיר שמיפלגת יעד „אינה מונחת בסיס“ של רבין. בניגוד לבגין, שהבטיח מראש את תמיכתו לרבין אם הקו שלו יתקבל, עירערה אלזני בכך את ביטחונו של רבין שיהיה לו רוב גדול ויצבי אם יילך בדרך התפוכה.